

EUROOPA PARLAMENT

2009–2014

Istungidokument

A7-0353/2012

24.10.2012

RAPORT

Laste kaitse digitaalmaailmas
(2012/2068(INI))

Kultuuri- ja hariduskomisjon

Raportöör: Silvia Costa

RR\917059ET.doc

PE486.198v02-00

ET

Ühinenud mitmekesisuses

ET

SISUKORD

	Lehekülg
EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....	3
SELETUSKIRI	15
VÄHEMUSE ARVAMUS	18
KODANIKUVABADUSTE, JUSTIITS- JA SISEASJADE KOMISJONI ARVAMUS.....	19
PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS.....	24

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

laste kaitse kohta digitaalmaailmas (2012/2068(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 165,
- võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat¹,
- võttes arvesse Euroopa inimõiguste konventsiooni ja Euroopa Nõukogu konventsiooni üksikisiku kaitse kohta isikuandmete automatiseeritud töötlemisel,
- võttes arvesse ÜRO 20. novembri 1989. aasta lapse õiguste konventsiooni,
- võttes arvesse 13. detsembri 2011. aasta direktiivi 2011/92/EL, mis käsitleb laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust ja mis asendab nõukogu raamotsuse 2004/68/JSK²,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. märtsi 2010. aasta direktiivi 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv)³,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (elektroonilise kaubanduse direktiiv)⁴,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. novembri 2006. aasta otsust nr 1718/2006/EÜ toetusprogrammi rakendamise kohta Euroopa audiovisuaalsektoris (MEDIA 2007)⁵,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. detsembri 2006. aasta soovitus 2006/952/EÜ alaealiste ja inimväärkuse kaitse ning vastulause esitamise õiguse kohta seoses Euroopa audiovisuaalsete ja *online*-teabe teenuste sektori konkurentsivõimega⁶,
- võttes arvesse nõukogu järeldusi laste kaitse kohta digitaalmaailmas⁷,
- võttes arvesse komisjoni 15. veebruari 2011. aasta teatist Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Lapse õigusi käsitlev ELi tegevuskava” (COM(2011)0060),
- võttes arvesse komisjoni 26. augusti 2010. aasta teatist Euroopa Parlamendile, nõukogule,

¹ ELT C 83, 30.3.2010, lk 389.

² ELT L 335, 17.12.2011, lk 1.

³ ELT L 95, 15.4.2010, lk 1.

⁴ EÜT L 178, 17.7.2000, lk 1.

⁵ ELT L 327, 24.11.2006, lk 12.

⁶ ELT L 378, 27.12.2006, lk 72.

⁷ ELT C 372, 20.12.2011, lk 15.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa digitaalne tegevuskava” (COM(2010)0245/2),

- võttes arvesse komisjoni 28. märtsi 2012. aasta teatist nõukogule ja Euroopa Parlamendile „Võitlus kuritegevusega digitaalajastul: küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse loomine” (COM(2012)0140),
 - võttes arvesse Euroopa Nõukogu 15. veebruari 2012. aasta lapse õiguste strateegiat (2012–2015),
 - võttes arvesse komisjoni 2. mai 2012. aasta teatist Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Lastele parema interneti loomise Euroopa strateegia” (COM(2012)0196),
 - võttes arvesse komisjoni aruannet Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele selle kohta, kuidas kohaldatakse nõukogu 24. septembri 1998. aasta soovitus alaealiste ja inimväärkuse kaitse kohta ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. detsembri 2006. aasta soovitus alaealiste ja inimväärkuse kaitse ning vastulause esitamise õiguse kohta seoses Euroopa audiovisuaalsete ja online-teabe teenuste sektori konkurentsivõimega – Laste kaitse digitaalmaailmas” COM(2011)0556),
 - võttes arvesse Euroopa Nõukogu konventsiooni laste kaitse kohta seksuaalse ärakasutamise ja kuritarvitamise eest,
 - võttes arvesse oma 6. juuli 2011. aasta resolutsioon tervikliku lähenemisviisi kohta isikuandmete kaitsele Euroopa Liidus¹,
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 48;
 - võttes arvesse kultuuri- ja hariduskomisjoni raportit ning kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni arvamust (A7-0353/2012),
- A. arvestades, et laste kaitsega digitaalmaailmas tuleb tegeleda regulatiivsel tasandil, kasutades tõhusamaid meetmeid, sh isereguleerimist, pannes ettevõtetele kohustuse võtta jagatud vastutus, ning hariduse ja koolituse tasandil laste, vanemate ja õpetajate koolitamise teel, et vältida laste juurdepääsu ebaseaduslikule sisule;
- B. arvestades, et tuleb tegeleda internetis pakutava ebaseadusliku infosisu kõikide vormidega, kuid konkreetselt laste seksuaalset kuritarvitamist tuleb käsitleda mitte üksnes ebaseadusliku infosisuna, vaid ühena kõige taunimisväärsematest internetis pakutava infosisu vormidest;
- C. arvestades, et tõhusa lastekaitsestrateegia üks põhieesmärke peaks olema tagada, et kõikidele lastele, noortele ja vanematele/hooldajatele jagatakse teavet ja oskusi, mis võimaldavad neil endid internetis kaitsta;
- D. arvestades, et tehnoloogia kiire areng nõuab kiireid lahendusi ise- ja ühisreguleerimise

¹ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2011)0323.

ning alaliste organite abil, kellel on volitused vastu võtta terviklik lähenemisviis eri valdkondades;

- E. arvestades, et digitaalmaailm pakub paljusid haridus- ja õppimisvõimalusi; arvestades, et haridussektor on kohanemas digitaalmaailmaga, kuid mitte samas rütmis ja samal viisil kui toimuvad tehnoloogilised muutused laste elus, sellega kaasnevad probleemid vanemate ja pedagoogide jaoks, kes püüavad õpetada lapsi meediat kriitiliselt kasutama, kuid nad on üldiselt laste virtuaalses elus marginaalse tähtsusega;
- F. arvestades, et lapsed on interneti kasutamisel üldiselt väga osavad ning seetõttu tuleb neid aidata kasutada seda arukalt, vastutustundlikult ja turvaliselt;
- G. arvestades, et laste jaoks on oluline paremini aru saada võimalikest ohtudest, millega nad internetis silmitsi seisavad, kuid lisaks peavad kõik – perekond, kool ja kodanikuühiskond – jagama vastutust laste harimisel ja laste nõuetekohase kaitse tagamisel interneti või muu uue meedia kasutamisel;
- H. arvestades, kui oluline on meediaõpetus ning uue info- ja kommunikatsioonitehnoloogia alane harimine sellise poliitika väljatöötamise puhul, mis on seotud alaealiste kaitsega digitaalmaailmas, ning selle roll nimetatud tehnoloogia turvalisel, asjakohasel ja kriitilisel kasutamisel;
- I. arvestades, et digitaaltehnoloogia areng on suurepärane võimalus pakkuda lastele ja noortele võimalusi uue meedia ja interneti tõhusaks kasutamiseks viisil, mis annab neile õiguse jagada oma arvamust teistega ning seega õiguse osaleda ja õppida etendama aktiivset rolli ühiskonnas, internetis ja väljaspool internetti;
- J. arvestades, et kodanikuõiguste teostamine ja sellega kaasnevate õiguste kasutamine, sealhulgas osalemine kultuuri-, sotsiaalses ja demokraatlikus elus eeldavad juurdepääsu, ka laste juurdepääsu, pluralistlike ja turvaliste digitaalsete vahendite, teenuste ja infosisu kasutamisele;
- K. arvestades, et alaealiste kaitsmiseks mõeldud ennetus- ja sekkumismeetmete puhul tuleb ebaseadusliku ja sobimatu infosisu vastu võitlemise kõrval võtta arvesse paljusid muid ohte, nt ahistamine, diskrimineerimine, teenustele juurdepääsu piiramine, võrgupõhine jälgimine, eraelu puutumatus, sõna- ja teabevabaduse rikkumine, isikuandmete kogumise eesmärkide läbipaistmatus jne;
- L. arvestades, et digitaalse maailma uute teabe- ja suhtlusvõimalustega, nagu arvutid ja eri platvormidel pakutav televisioon, mobiiltelefonid, videomängud, tahvelarvutid ja rakendused, ning ühte digitaalsesse süsteemi koondunud eri meediavormide levikuga ei kaasne üksnes suur hulk võimalusi ja valikuid laste ja noorukite jaoks, vaid ka oht, et ebaseaduslikule, sobimatule ja alaealiste arengut kahjustavale infosisule on lihtne juurde pääseda, ning võimalus, et andmeid kogutakse laste kui tarbijate kohta, millel on kahjulik ja ulatuslik mõju;
- M. arvestades, et audiovisuaalteenuste vaba liikumise puhul ühtsel turul on alaealiste heaolu ja inimväärikus sellised huvid, mille õiguskaitsele tuleb pöörata erilist tähelepanu;

- N. arvestades, et liikmesriikide meetmed internetis pakutava ebaseadusliku infosisu ennetamiseks ei ole alati tõhusad ning nendega kaasnevad paratamatult erinevad lähenemisviisid kahjuliku sisu ennetamiseks; arvestades, et internetis pakutav ebaseaduslik infosisu tuleb viivitamata eemaldada nõuetekohaselt teostatud kohtuprotsessi alusel;
- O. arvestades, et alaealiste isikliku teabe ja isikuandmete olemasolu internetis võib kaasa tuua nende ebaseadusliku töötlemise, laste ärakasutamise või kahjustada laste väärikust, mis võib tekitada suurt kahju nende identiteedile, vaimsetele võimetele ja sotsiaalsele kaasatusele, eelkõige põhjusel, et sellised andmed võivad sattuda valedesse kättesse;
- P. arvestades, et sotsiaalvõrgustike kiire levikuga kaasnevad teatavad riskid alaealiste eraelu turvalisusele ning isikuandmetele ja inimväärikusele;
- Q. arvestades, et ligi 15% alaealistest internetikasutajatest vanuses 10–17 eluaastat saab mõne seksuaalse sisuga pakkumise ja 34% neist puutub kokku seksuaalse alatooniga infosisuga, mida nad ei ole otsinud;
- R. arvestades, et digitaalse infosisu ja teenuste pakujate kasutatavad tegevusjuhendid ei vasta alati ELi või riiklike õigusaktide nõuetele läbipaistvuse, sõltumatuse, konfidentsiaalsuse ja isikuandmete töötlemise osas ning nendega võib kaasneda oht, et kasutajaprofiile kasutatakse ära ärielistel eesmärkidel ning ette võib tulla muid ärakasutamise vorme, nagu seksuaalne kuritarvitamine ja isegi inimkaubandus;
- S. arvestades, et lastele suunatud reklaam peaks olema vastutustundlik ja mõõdukas;
- T. arvestades, et alaealisi tuleb digitaalmaailma ohtude eest kaitsta vastavalt nende eale ja arenguastmele; arvestades, et liikmesriikidel on raskusi infosisu vanuserühma ja ohuastme liigitamisega seotud aspektide koordineerimisel;
- U. arvestades, et olenemata paljudest ohtudest, millega alaealised digitaalmaailmas silmitsi seisavad, peaksime siiski ka edaspidi haarama kinni paljudest võimalustest, mida digitaalmaailm teadmüsühiskonna loomisel pakub;
- V. arvestades, et lapsevanematel on väga oluline roll laste kaitsmisel digitaalmaailmaga seotud ohtude eest;

Õiguslik ja reguleeriv raamistik

1. juhib tähelepanu asjaolule, et laste õiguste kaitse uus etapp ELi raamistikus algas Lissaboni lepingu jõustumisega koos nüüdseks õiguslikult siduva Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga, mille artiklis 24 sätestatakse laste kaitse põhiõigusena ning sätestatakse, et kõikides lastega seotud toimingutes, mida teevad avalik-õiguslikud asutused või eraõiguslikud institutsioonid, tuleb esikohale seada lapse huvid; kordab, et ELil tuleb täies ulatuses järgida nende rahvusvaheliste õigusaktide norme, mille osaline EL ei ole, nagu on sätestatud Euroopa Kohtu otsuses kohtuasjas C-540/03: Euroopa Parlament vs. nõukogu;
2. nõuab tungivalt, et liikmesriigid võtaksid üle direktiivi 2011/92/EL (mis käsitleb laste

seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust) ja rakendaksid seda; kutsub liikmesriike üles ühtlustama võimalikult suurel määral oma püüdlused, mis on seotud alaealiste kaitsega digitaalmaailmas;

3. kordab oma palvet liikmesriikidele kirjutada alla, kui nad ei ole seda veel siiani teinud, laste kaitset käsitlevatele rahvusvahelistele õigusaktidele, näiteks Euroopa Nõukogu konventsioon laste kaitse kohta seksuaalse ärakasutamise ja kuritarvitamise eest, lapse õiguste konventsiooni kolmas fakultatiivne protokoll ja laste õiguste kasutamise Euroopa konventsioon, ratifitseerida need ning võtta nimetatud õigusaktid vajaliku õiguskindluse ja –selgusega üle, nagu on sätestatud ELi õiguskorras;
4. kutsub komisjoni üles tõhustama olemasolevaid sisemisi mehhanisme, et tagada järjepidev ja kooskõlastatud lähenemisviis seoses alaealiste õiguste kaitsega digitaalmaailmas; kiidab heaks komisjoni kavandatud lastele parema interneti loomise Euroopa strateegia ning kutsub komisjoni üles tõhustama olemasolevaid sisemisi mehhanisme, et tagada järjepidev ja kooskõlastatud lähenemisviis seoses laste turvalisusega internetis;
5. rõhutab, et laste õiguste teema tuleb lisada kõikidesse ELi poliitikavaldkondadesse, analüüsides meetmete mõju laste õigustele, turvalisusele ning füüsilisele ja vaimsele heolule ning see peab hõlmama komisjoni selgelt sõnastatud ettepanekuid digitaalmaailma küsimuste kohta;
6. rõhutab, et üksnes juriidiliste, tehniliste ja hariduslike meetmete, sealhulgas ennetuse ulatuslik kombineerimine võimaldab rahuldavalt tegeleda konkreetsete ohtudega, millega lapsed internetis kokku puutuvad, ning parandada laste kaitset internetikeskkonnas;
7. kiidab heaks Europolli alluvuses tegutseva uue küberjulgeoleku agentuuri ja kutsub komisjoni üles tagama, et uue keskuse lastekaitse meeskonnal oleks piisavalt vahendeid ja tõhus koostöö Interpoliga;
8. loodab, et jätkatakse programmi Turvalisem internet (Safer Internet) ning programmile tagatakse piisavad vahendid selle igakülgeks tegutsemiseks, säilitades programmi eripära; kutsub komisjoni üles esitama parlamendile programmi edusammude ja ebaõnnestumiste kohta aruande, et tagada programmi võimalikult suur tõhusus tulevikus;
9. nõuab tungivalt, et liikmesriigid ja komisjon võtaksid asjakohaseid meetmeid, mille eesmärk on vähendada ohtu, et lapsed langevad interneti ohvriks, sealhulgas interneti vahendusel, näiteks teadus- ja haridusprogrammid, mida vajaduse korral viiakse läbi koostöös asjaomaste kodanikuühiskonna organisatsioonide, perekondade, koolide, audiovisuaalteenuste, ettevõtete ja muude sidusrühmadega;
10. võtab teadmiseks, et komisjoni algatusel moodustati ettevõtete juhtide ühendus (CEO Coalition) seoses laste turvalisusega internetis; kutsub sellega seoses üles tegema tihedat koostööd alaealiste kaitse, andmekaitse, hariduse, jne valdkonnas tegutsevate kodanikuühiskonna ühenduste ja organisatsioonidega ning vanemate ja pedagoogidega eelkõige Euroopa tasandil, samuti komisjoni eri peadirektoraatidega, mis tegelevad nt tarbijakaitse ja õigusküsimustega;

Meedia ja uus meedia: juurdepääs ja õpetus

11. juhib tähelepanu asjaolule, et internet pakub lastele ja noortele tohutult väärtuslikke vahendeid, mille abil neil on võimalik väljendada või maksma panna oma vaateid, saada teavet ja õpetust ning nõuda oma õigusi, samuti on see suurepärane sidevahend, mis on maailmale avatud ja isiklikku elu rikastav;
12. rõhutab aga seejuures, et internetikeskkonna ja sotsiaalmeediaga kaasnevad võimalikud suured ohud laste eraelu puutumatusel ja väärikusele, sest lapsed on ühed kõige haavatavamad kasutajad;
13. tuletab meelde, et internet võib lapsi ka ohustada, sest lapsed puutuvad seal kokku lapsporno, vägivalda kujutatavate materjalide vahetamise, küberkuritegevuse, hirmutamise, kiusamise ja seksuaalsuhte eesmärgil kontakti otsimisega, neil on juurdepääs seadusega piiratud juurdepääsuga või mitte-eakohastele toodetele ja teenustele, nad puutuvad kokku nende eale sobimatu, agressiivse või eksitava reklaamiga, pettuse, identiteedivarguse, võltsimise ja sarnaste rahalist laadi ohtudega, mis võivad tekitada traumeerivaid kogemusi;
14. toetab sellega seoses liikmesriikide püüdlusi edendada laste, vanemate, kasvatajate, õpetajate ja sotsiaaltöötajate korrapäraselt õpetamist ja koolitamist, mille eesmärk on võimaldada neil digitaalmaailmast aru saada ja kindlaks teha ohud, mis võivad ohustada laste füüsilist või vaimset heaolu, vähendada digitaalmeediaga seotud ohte ning anda teavet infopunktide kohta ja selle kohta, kuidas ohvriks langenud lastega ümber käia; juhib ühtlasi tähelepanu ka sellele, et lapsed peavad mõistma, et see, kuidas nad ise digitaalset tehnoloogiat kasutavad, võib riivata teiste õigusi või kujutada endast isegi kriminaalset käitumist;
15. peab väga oluliseks meediapädevuse alase kasvatusena võimalikult vara alustamist, mille käigus õpivad lapsed ja noored eneseteadlikult ja kriitiliselt otsustama, milliseid veebilehti nad internetis külastada soovivad ja milliseid pigem väldivad, ning omistavad erilist tähtsust kooseksisteerimise põhiväärtustele ning inimestega austavalt ja sallivalt suhtlemisele;
16. märgib, et meediaõpetus on peamine vahend, mis võimaldab alaealistele kriitilist meediakasutust ja digitaalmaailma võimalustele juurdepääsu, ning kutsub liikmesriike üles lisama meediaõpetuse koolide õppekavasse; tuletab komisjonile meelde, et digitaalse turunduse pidevat kasvu silmas pidades on tähtis ka tarbijate harimine;
17. rõhutab, kui olulised on laste ja nende vanemate digitaalsed oskused ja kirjaoskus; rõhutab samuti, et laste digitaalseid oskusi ja kirjaoskust ning interneti turvalist kasutamist tuleb pidada liikmesriikide ning liidu sotsiaal-, haridus- ja noorsoopoliitika prioriteediks ning strateegia „Euroopa 2020” oluliseks komponendiks;
18. ergutab pakkuma pidevat digitaalõpet pedagoogidele, kes tegelevad koolis pidevalt õpilastega;
19. rõhutab, et vaja on perekonna, kooli, kodanikuühiskonna ja kõikide sidusrühmade, sealhulgas meedia ja audiovisuaalteenuste vahelist harivat ühendust, et tagada

- digitaalmaailma ja laste tasakaalustatud ja proaktiivne dünaamika; ergutab komisjoni toetama algatusi vanemate ja pedagoogide teadlikkuse parandamiseks, et nad oskaksid lapsi digitaalsete vahendite ja teenuste kasutamisel võimalikult hästi aidata;
20. ergutab komisjoni ja liikmesriike olemasolevate ja uute noortele, haridusele, kultuurile ja kunstile mõeldud programmidega toetama laste võrdset juurdepääsu ohutule ja kvaliteetsele pluralistlikule digitaalsele infosisule;
 21. kutsub liikmesriike, riigiasutusi ja internetiteenuste pakkujaid laiendama oma teavituskampaaniaid, et teadvustada lastele, noortele, vanematele ja pedagoogidele kontrollimatuid digitaalseid ohte;
 22. tunnustab avalik-õigusliku meedia rolli alaealistele turvalise ja usaldusväärse internetikeskkonna edendamisel;
 23. nõuab tungivalt, et komisjon lisaks laste kaitsmise agressiivse või eksitava tele- ja internetireklaami eest oma peamiste prioriteetide hulka;
 24. rõhutab eelkõige era- ja ettevõtlussektori ning muude sidusrühmade rolli seoses nendes küsimustes vastutuse võtmisega ning lastele turvaliste veebilehtede märgise kasutamise ja nn laste netiketi propageerimisega; rõhutab, et mistahes nimetatud meetmetega tuleb täielikult järgida õigusriigi ja õiguskindluse põhimõtet, võttes arvesse lõppkasutajate õigusi, ning tuleb järgida kehtivaid õigus- ja kohtumenetlusi, samuti Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni, Euroopa Liidu põhiõiguste hartat ning Euroopa Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktikat; kutsub ettevõtlussektorit üles järgima ja täielikult rakendama olemasolevaid tegevusjuhendeid ja sarnaseid algatusi, näiteks ELi võetud kohustusi ja tarbekaupade foorumi Barcelona deklaratsiooni;
 25. rõhutab, et erilist tähelepanu tuleb pöörata kahjulike ainete, nt alkoholi internetiturundusele, mis võib jõuda noorteni; juhib tähelepanu asjaolule, et internetiturunduse meetodite, näiteks sotsiaalvõrgustike kasutamise olemuse ja ulatuse tõttu on alkoholi internetiturundust üksikutes liikmesriikides väga keeruline seirata, seepärast annaksid komisjoni meetmed selles osas lisandväärtust;
 26. rõhutab formaalse, mitteformaalse õppimise ja vabahariduse ning eakaaslaste pakutava õppimise tõhusust interneti, sotsiaalvõrgustike, videomängude ja mobiiltelefonide kasutamise ohutute tavade levikul ja võimalike ohtude selgitamisel (konkreetsete näidete kaudu) ning ergutab Euroopa koolivõrku edendama õpilaste vahelist juhendamist selles valdkonnas; rõhutab vajadust teavitada ohututest tavadest ja ohtudest ka vanemaid;
 27. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles töötama välja süsteemid, mille eesmärk on laste ja noorte varustamine piisavate oskustega ning neile teadliku juurdepääsu tagamine internetile ja uuele meediale; rõhutab sellega seoses, kui oluline on levitada digitaalset meediaoskust võimalikult varasest etapist alates kõikidel formaal- ja mitteformaalse hariduse tasanditel, kaasa arvatud elukestva õppe puhul;

Õigus kaitsele

Ebaseadusliku infosisu vastu võitlemine

28. rõhutab kriminaalseaduse ees seisvaid probleeme, mis on seotud internetikeskkonnas tegutsemisega ning õiguskindluse ja seaduslikkuse põhimõtetega, süütuse presumptsiooniga ning kannataja ja kahtlusaluse õigustega; juhib sellega seoses tähelepanu küsimustele, mis on minevikus esile kerkinud seoses võrgukeskkonnas peibutamise ja lapspornograafia juhtumite selge määratlemisega, mida oleks sobivam määratleda mõistega „laste seksuaalset kuritarvitamist kujutav materjal”;
29. kutsub komisjoni seetõttu üles koguma direktiivi 2011/92/EL ülevõtmise aruandluskohustuse raames täpseid ja selgeid andmeid võrgukeskkonnas peibutamise kuriteo kohta, lisades aruandesse sellist käitumist kriminaliseerivate riiklike õigussätete täpsed kirjeldused; kutsub liikmesriike ja komisjoni üles koguma andmeid kõnealuse kuriteo kohta, viidates sellega seoses kriminaalmenetluste arvule, süüdimõistmistele arvule ja tähtsatele riigisestele pretsedentidele, ning vahetama süüdimõistmise ja karistamisega seotud parimaid tavasid; kutsub komisjoni samuti üles parandama oluliselt statistilise teabe koostamist ja avaldamist, et võimaldada poliitikat paremini kujundada ja läbi vaadata;
30. tunnustab sellega seoses politsei ja õigusasutuste vahelise koostöö kõrget taset nii liikmesriikides kui ka liikmesriikide ning Europoli ja Eurojusti vahel, mis puudutab digitaalmeedia abil laste vastu suunatud kuritegelikke akte, näitena võib esile tuua 2011. aasta politseioperatsiooni Icarus, mille käigus tuvastati lapsporno kogujate võrgustik;
31. rõhutab samas, et edaspidi on võimalik saavutada selles vallas edu liikmesriikide kriminaalseaduste ja kriminaalmenetluste, sealhulgas kahtlusaluste menetlus- ja andmekaitseõiguste ning ELi hartast tulenevate põhiõiguste austamise küsimuse edasise kooskõlastamise teel, kui arvestada praeguseid takistusi täieliku koostöö ja vastastikuse usalduse küsimustes;
32. kiidab heaks komisjoni kavatsuse kaaluda võimalike seadusandlike meetmete võtmist, kui ettevõtlussektori isereguleerimine ei toimi;
33. rõhutab samas, et ELi kriminaalmateriaalõiguse valdkonna ettepanekutega tuleb täielikult arvesse võtta subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtet ning kriminaalõiguse aluseks olevaid üldpõhimõtteid ja tõendada selgelt, et nende eesmärk on luua lisandväärtust ühise ELi lähenemisviisiga raskete piiriüleste kuritegude vastase võitluse osas, nagu on märgitud Euroopa Parlamendi 22. mai 2012. aasta resolutsioonis ELi lähenemisviisi kohta kriminaalõigusele¹;
34. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tegema kõik selleks, et tugevdada koostööd kolmandate riikidega nende territooriumil asuvate ebaseaduslikku infosisu või käitumist sisaldavate või levitavate veebilehtede viivitamatuks sulgemiseks ja küberkuritegevuse vastu võitlemiseks; toetab sellega seoses kogemuste ja parimate tavade jagamist rahvusvahelisel tasandil ning ideede ühendamist valitsuste, õiguskaitseasutuste, küberkuritegudele spetsialiseerunud politseiüksuste, infoliinide, lastekaitseorganisatsioonide ja internetiettevõtete vahel;
35. nõuab sellega seoses, et võetaks vastu kõik nõukogu 2009. aasta tegevuskavas loetletud

¹ Vastuvõetud tekstid, P7_TA-PROV(2012)0208.

meetmed, mille eesmärk on tugevdada kahtlusaluste või süüdistatavate menetlusõigusi kriminaalmenetluses, ning ühine lähenemisviis tõendite vastuvõetavuse ja hindamise kohta, et kõrvaldada takistused, mis segavad teise liikmesriigi kogutud tõendite vaba ringlust;

36. toetab infoliinide sisseseadmist ja tõhustamist kuritegudest ja ebaseaduslikust infosist teatamiseks, seejuures tuleb muu hulgas arvesse võtta kadunud laste otsimise Euroopa abitelefoni, riiklike kiirhoiatussüsteemide ja laste kadumisest teatamise Euroopa automaatse süsteemi raames omandatud kogemusi; rõhutab aga seejuures, et igasugune teatamise põhjal vahetu reageerimine kuriteole peab olema tasakaalus ühelt poolt potentsiaalse ohvri õiguste ja liikmesriigi kohustusega reageerida kuriteole, mis on sätestatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni artiklites 2 ja 8, nagu on rõhutatud ka Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktikas, ja teiselt poolt kahtlusaluse õigustega; kutsub sellega seoses liikmesriike ja komisjoni üles korraldama parimate tavade vahetust digitaalmaailmas laste vastu suunatud kuritegude uurimise ja süüdimõistmise valdkonnas; tuletab meelde, et isikuandmete üldmäärust käsitleva komisjoni ettepaneku (COM(2012)0011) artikkel 8 sisaldab konkreetseid laste isikuandmete töötlemise kaitsemeetmeid, näiteks lapsevanema kohustuslikku nõusolekut alla 13-aastaste laste andmete töötlemiseks;
37. märgib, et ebaseaduslikust infosist teatamise ja selle kõrvaldamise menetlused on mõnes liikmesriigis endiselt liiga aeglased; väljendab heameelt komisjoni algatuse üle avaldada selles küsimuses mõjuhinnang ning soovib tõsta nimetatud menetluste tõhusust ja jätkata parimate tavade huvides nende tõhustamist liikmesriikides;
38. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles hindama õiguskaitseorganite vahelise koostöö tõhusust laste kaitsmisel internetikuritegude eest ning infoliinide töö ja internetiteenuste pakkujatega sõlmitud kehtivate lepingute tõhusust; nõuab sünergia loomist teiste asjaomaste asutustega, sh politsei- ja alaealiste õigustega tegelevate õigusasutustega, et kaitsta lapsi internetikuritegude eest, eelkõige infoliinide ja kontaktpunktide töö kooskõlastamise ja nende kaasamisega;
39. ergutab liikmesriike tagama riiklike infoliinide ja teiste kontaktpunktide, näiteks nn turvapunktide töö järjepidevuse kooskõlas INHOPE standarditega, parandama nende kaasamist ja hoolikalt analüüsima saavutatud tulemusi;
40. rõhutab, kui tähtis on muuta üldiselt kasutatavaks usaldusväärsed vahendid, näiteks hoiatuslehed või kuuldavad ja nähtavad märguanded, et piirata alaealiste juurdepääsu neid kahjustada võivale infosisule;
41. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles parandama lastele ja nende perekondadele mõeldud teavet infoliinide ja teiste kontaktpunktide, näiteks nn turvapunktide kohta, et muuta lihtsamaks ebaseaduslikust infosist teatamine, ning kutsub liikmesriike üles suurendama teadlikkust infoliinidest kui kontaktpunktidest, mille kaudu anda teada laste seksuaalse kuritarvitamise kujutistest;
42. toetab digitaalse infosisu ja digitaalteenuste pakkujate pingutusi rakendada kehtivatele eeskirjadele vastavaid tegevusjuhiseid ebaseadusliku infosisu tuvastamiseks, ennetamiseks ja kõrvaldamiseks vastavalt õigusasutuste otsustele; ergutab komisjoni ja

liikmesriike teostama selles valdkonnas hindamisi;

43. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles käivitama uue kampaania, mis oleks suunatud lapsevanematele ning aitaks neil mõista digitaalset infosisu, mida nende lapsed kasutavad, ning eeskätt viise, kuidas kaitsta lapsi ebaseadusliku, sobimatu või ohtliku digitaalse infosisu eest;
44. väljendab kahetsust, et ei ole täidetud 9. veebruaril 2009. aastal komisjoni ja 17 veebipõhise suhtlusvõrgustiku, sealhulgas Facebooki ja Myspace'i vahelist kokkulepet, mis sõlmiti selleks, et parandada alaealiste kaitset ja turvalisust internetis;
45. rõhutab, et internetikuriteod on sageli piiriülese iseloomuga ja seetõttu on selliste kuritegude vastu võitlemises oluline roll õiguskaitseorganite rahvusvahelisel koostööl;
46. nõuab tungivalt, et liikmesriigid ja komisjon toetaksid ja algataksid lastele, vanematele ja haridustöötajatele suunatud teadlikkuse suurendamise kampaaniaid, et edastada küberkuritegevuse eest kaitsmiseks vajalikku teavet ning ergutada neid teatama kahtlastest veebilehtedest ja kahtlasest käitumisest internetis;
47. kutsub liikmesriike üles nõuetekohaselt rakendama kehtivaid menetluseeskirju selliste veebilehtede sulgemiseks, mis majutavad ära kasutava, ähvardava, kuritarvitava, diskrimineeriva või muul viisil kuritahtliku iseloomuga infosisu;

Kahjuliku infosisu vastu võitlemine

48. kutsub komisjoni üles uurima, kui tõhusalt toimivad liikmesriikides alaealiste jaoks sobimatu infosisu vabatahtliku liigitamise eri süsteemid, ning ergutab komisjoni, liikmesriike ja veebitööstust tõhustama koostööd, et töötada välja strateegiad ja standardid, mille alusel õpetada lastele interneti vastutustundlikku kasutamist ning teadvustada neile nende eale sobimatu online- ja offline-infosisu olemasolu, kaasa arvatud vägivald ja reklaam, mis ergutab liigset kulutamist ja mobiiltelefoni kaudu virtuaalkaupade või -krediidi ostmist, ja kaitsta neid selle eest;
49. tunneb heameelt ettevõtlussektori tehniliste uuenduste üle, et pakkuda spetsiaalseid internetipakette, mis võimaldavad interneti turvalist kasutamist;
50. kutsub audiovisuaal- ja digitaalteenuste pakkujate ühendusi koostöös teiste asjaomaste ühendustega üles lisama oma põhikirjadesse ülesandena laste kaitse ja märkima ära sobiva vanuserühma;
51. ergutab liikmesriike koostöös asjaomaste ettevõtete ja ühendustega jätkama dialoogi, et ühtlustada lastele mõeldud digitaalse infosisu klassifitseerimist;
52. ergutab komisjoni ja liikmesriike klassifitseerima elektroonilisi mängu konkreetsete tunnuste alusel, milleks on vanuseline sihtrühm ning eeskätt mängude sisu;
53. kutsub komisjoni üles rakendama ka edaspidi Euroopa raamistikku mobiiltelefonide turvalisemaks kasutamiseks, kasutades võimalusi, mis hõlbustavad vanemlikku kontrolli teostamist;

54. rõhutab, et kodanikuühiskonna organisatsioonid on teinud head tööd ja ergutab kõnealuseid organisatsioone tegema koostööd piiriüleselt ning õiguskaitseasutuste, valitsuste, internetiteenuste pakkujate ja üldsusega sisse seatud partnerluste raames;

Privaatsuse kaitse

55. kordab, kui oluline on kaitsta lastega seotud andmeid, eriti mis puudutab sotsiaalvõrgustiku vahendite ja jututubade kiiret kasvu, võttes arvesse isiklike andmete üha suurenevat levikut ja kättesaadavust digitaalmeedia kaudu;
56. väljendab heameelt esitatud uue andmekaitse määruse (COM(2012)0011) ning selle erisätete üle, mis käsitlevad laste nõusolekut ja õigust olla unustatud, mis keelab alaealiste isikuandmeid käsitleva teabe säilitamise internetis, kuna see võib ohustada nende isiklikku elu ja kutsetegevust, ning tuletab meelde, et internetis säilitatavat lapsi puudutavat teavet ja andmeid võidakse kuritarvitada, kahjustades laste väärikust ja sotsiaalset kaasatust;
57. rõhutab, et neid sätteid tuleb selgitada ja arendada viisil, mis tagaks nende selguse ja täieliku funktsionaalsuse juhul, kui uus õigusakt vastu võetakse, ning tagada, et need sätted ei õõnestaks internetivabadust;
58. väljendab heameelt ka kavatsuse üle luua elektrooniline vanuse tuvastamise süsteem;
59. on veendunud, et veebilehtede omanikud ja haldajad peaksid selgelt ja nähtavalt välja tooma, milline on nende andmekaitsepoliitika, ning nägema ette süsteemi, mille puhul alla 13-aastaste laste isikuandmete töötlemisel on kohustuslik vanemate nõusoleku saamine; nõuab ühtlasi täiendavate pingutuste tegemist vaikimisi eraelu puutumatus kindlustamiseks niipalju kui võimalik, et vältida laste sekundaarset ohvrustamist;
60. rõhutab, kui oluline on suurendada kasutajate teadlikkust nende isikuandmete ja seotud kolmandate isikute andmete töötlemise kohta teenuste pakkujate või sotsiaalvõrgustike poolt, samuti võimalike õiguskaitsevahendite kohta juhul, kui nende andmeid kasutatakse muul kui õiguspärasel eesmärgil, mille jaoks teenuste pakkujad ja nende partnerid neid andmeid koguvad, andes teavet kasutaja profiilile kohandatud keeles ja vormis, pöörates erilist tähelepanu alaealistele kasutajatele; on seisukohal, et teenuste pakkujad kannavad sellega seoses erilist vastutust ning kutsuvad neid üles teavitama kasutajaid oma tegevuse põhimõtetest selgel ja arusaadaval viisil;
61. loodab väga, et igas digitaalsektoris edendatakse kasulikke tehnoloogilisi võimalusi, mis võimaldavad hoida laste internetikasutuse jälgitavates piirides ja kindlustada tingimusliku juurdepääsu, tagades tõhusa vanemliku kontrolli; märgib siiski, et sellised meetmed ei asenda alaealiste põhjalikku koolitamist meediakasutuse küsimuses;
62. rõhutab, kui oluline on teavitada lapsi ja noorukeid juba varakult nende õigusest eraelu puutumatusel internetis ning õpetada neid ära tundma mõnikord osavaid nippe, mida kasutatakse neilt teabe saamiseks;

Digitaalmeedias vastulause esitamise õigus

63. kutsub liikmesriike üles töötama välja ja ühtlustama süsteeme seoses digitaalmeedias vastulause esitamise õigusega, parandades seeläbi ka nende süsteemide tõhusust;

Õigus digitaalsele kodakondsusele

64. rõhutab, et digitaalne tehnoloogia on oluline vahend kodakondsuse tundma õppimiseks, mis lihtsustab paljude kaugemates piirkondades elavate kodanike ja eelkõige noorte osalemist, võimaldades neil sõnavabadusest ja internetisuhtlusest täielikult kasu saada;

65. kutsub liikmesriike üles käsitlema digitaalseid platvorme demokraatliku osaluse harjutamise võimalusena iga lapse jaoks, pöörates eriti tähelepanu kõige haavatavamatele isikutele;

66. rõhutab võimalust, mida pakub uus meedia digitaalteenuste ja digitaalse infosisu osas põlvkondade, sugude ning eri kultuuriliste ja etniliste rühmade omavahelise mõistmise ja dialoogi edendamiseks;

67. tuletab meelde, et internetis on teave ja kodakondsus tihedalt seotud ning tänapäeval ohustab noori nende kodanikuõiguste teostamisel nende ükskõiksus teabe suhtes;

o

o o

68. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

SELETUSKIRI

Euroopa lastel mängib teler kuni 40 tundi nädalas. Nad on internetis 88 minutit päevas (15–16-aastased kaks tundi), alustades keskmiselt üheksa-aastaselt, kuid on juhtumeid, mis interneti kasutamine algab tunduvalt varem ning eelneb koolieale ja kirjaoskusele.

Esimene teema, millega seistakse silmitsi, on digitaalne lõhe, mis praeguses majanduslikus olukorras ohustab kõiki kõige vähemkaitstud rühmi, sealhulgas lapsi, negatiivse mõjuga nende majanduslikule, sotsiaalsele ja kultuurilisele tulevikule. Ligipääs digitaalmaailmale ja selle keele pädevusele vajab kaasatust, mida võib pakkuda vaid perekonna, kooli ja ühiskonna hariduslik koostöö.

Käesolev algatusraport põhineb liikmesriikide vastustel soovitusel 2006/956/EÜ punktis 6 ettenähtud uurimisele ja tegeleb ühiselt teemaga, mis paari aastaga on sügavalt muutnud Euroopa Liidu laste elu.

Internet on laste kaaslane, sageli rohkem kui perekond, kool ja sõbrad. Vanuses 9–16 aastat kasutavad lapsed arvutit koolitööks ja mängimiseks (100 %) ning videoklippide vaatamiseks (86 %), teistega mängimiseks, videote ja muusika allalaadimiseks ja vahetamiseks p2p programmides (56 %) ja ka failide jagamiseks ning jututubade, ajaveebide ja virtuaalmaailmade külastamiseks (23 %).

44 % noortest kasutajatest rõhutab võrgustike positiivseid võimalusi, millega ollakse väga rahul. 38 % 9–12aastaste vanuserühmast ja 77 % 15–16aastaste vanuserühmast omab kontot sotsiaalvõrgustikus. 16 % esitleb end oma profiilil fiktiivse identiteediga ja 27 % 9–12aastastest väidavad end olevat vanema oma tegelikust vanusest. Interneti kasutamine muutub järjest individuaalsemaks, sest 49 % lastest siseneb võrku oma toast, 33 % mobiiltelefonist või tahvelarvutist, 87 % kodust ja 63 % koolist. 50 % 11–16aastastest lastest leiab, et internetis on end lihtsam väljendada kui näost näkku.

Kogenematud ja naiivsed internetikasutajad, kelle hulka võib arvata alaealised, on väheteadliku ning kaitse ja kontrollita kasutamise korral avatud mitmetele riskidele, näiteks privaatsuse rikkumine, profiilide äri- või muu vahendina ärakasutamine, terviseohud, sõltuvuse fenomenid, moonutatud suhe reaalsuse ja oma identiteediga.

Tugeva vägivalda, diskrimineerimise, seksismi ja rassismi varjundiga ning alaealistele sobimatute omadustega kahjuliku infosisu internetis pakkumine võib vähendada ettevalmistuseta kasutaja inimväärikuse solvamise tajut ja hõlbustada laste võrgu kasutamise levimist rohkem või vähem teadliku tahtlusega, kahjustades enda (nn *sexting*) ja teiste (küberkiusamine) väärikust. 55 % lastest väidab tajuvat internetist tulenevat ohtu, 12 % 9–12aastastest väidab, et neid on häiritud, rohkem kiusamise (40 %) kui seksuaalse sisu ja lähenemise näol (25 %). Eelkõige tundub just võrgukiisamine olevat reaalse elu kiusamise laiendamine, aidates kaasa fenomeni laiendamisele ja retsiprookse käitumise loomisele.

Lapsevanemad ja õpetajad väljendavad tihti ebamugavust ja raskusi noorte kaaslasteks olemisel nende positiivsel digitaalmaailma avastamisel ja on tihti noorte „virtuaalsetes

eludes” marginaalse tähtsusega, mis võib mõnikord olla reaalse elu rahulolematuse põhjus või tagajärg. Vanemlik kontroll, mida rakendatakse standardhoiatuste või krediitkaardile ja PIN-koodile piiratud ligipääsu abil, on osutunud kasulikuks vahendiks audiovisuaalmeedia teenustega seotud ringhäälingu- ja lairibasüsteemide jaoks, kuid sobimatuks ja osaliselt tõhusaks veebis ja elektroonilistes suhtlusvõrgustikes, arvestades teenuste, pakkujate ja nende ülemaailmse leviku lõppematut mitmekesisust.

Kool on kohanemas digitaalmaailmaga, võttes kasutusele 23 ELi riigis käiku lastud riistvara, programme ja töömeetodeid, sellise tempoga ja viisil, mis pole piisavad pidamaks sammu tehnoloogiast põhjustatud muutustega laste elus. Kooli kutsutakse üles koolitama lapsi digitaalsete teenuste ja võrkude praktilise ja kriitilise kasutuses, suhestuvas olukorras nii koos täiskasvanuga kui ka eakaaslaste grupis, kaitstes avatud maailmaga kaasnevat kultuurilist mitmekesisust. Koolitamine võimaldab noortel omandada digitaalseid oskusi, mis kuuluvad kaheksa põhioskuse hulka, mis on hädavajalikud teadmistel põhinevas ühiskonnas elamiseks.

Ühiskond jagab seda vastutust koos kooliga, olles teadlik laste kriitilise, aktiivse ja turvalise digitaalmeedia kasutamise sotsiaalsetest ja majanduslikest eelistest sellise kasutamise ees, mis on sõltuvust, konformseid ja ärevaid hoiakuid, passiivsust ja agressiivsust tekitav.

Liikmesriigid jätkavad erineva kiirusega digitaalse lõhe ületamise ja laste digitaalmaailmas osalemise edendamist läbi võrkudele juurdepääsu poliitika, selle infosisu distsiplineerimise, privaatsuse austamise ja digitaalse identiteedi ning baastasemel programmeerimise kehtestamisega valikulise õppemoodulina alg- ja keskastme koolidele.

Lapsed ise, perekonnad, kool, õpetajad ja ka ühiskond väljendavad suurenevat teadlikkust kvaliteedistandardite kohta, mida esitatakse lastele mõeldud infosisule, sõltumata selle leviku vormist (analoog või digitaalne, *online* või *offline*) ja kasutatavast vahendist (teler, arvuti, telefon, tahvelarvuti). Riistvara ja infosisu tootjad ja nende ühendused osalevad üldiselt ühisuuringutes ka nende enda äri kaitseks. Avalik-õiguslikud ja mitmeplatvormilised ringhäälingud kasutavad juba aastaid eelkõige audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi rakendamisel hea tava ja lastele mõeldud programmide järelevalve vahendite vahetamist ja sellest hoolimata on sellele vanuserühmale pakutavate programmide kvaliteet piiratud, ka seal, kus on selge toimetust vastutus, nagu näiteks televisioonis.

EL ja liikmesriigid on koostanud eeskirjad ja julgustanud iseregulatsiooni, mida oli vaja teha, arvestades, et käesolev fenomen puudutab mitmeid sotsiaalseid aspekte, mida ei saa käsitleda vaid juriidiliselt. ELi kaasrahastamisega on nii alguse saanud kehtivad programmid, esimene kõigi hulgas Turvalisem internet (Safer Internet Programme), mis on hästi juurdunud kõikides ELi riikides, mis kuni 2013. aastani kindlustab vahearuandes positiivselt hinnatud kooskõlastamise.

Raporti projektis tuuakse välja kolm elementi laste kaitse kohta digitaalajastul:

- meediale ja uuele meediale ligipääs ja sellekohane pädevus,
- kaitse, eristades võitlust ebaseadusliku infosisuga võitlusest ebasobiliku infosisu ja käitumisega, privaatsuse kaitse ja vastulause esitamise õigus,
- digitaalne kodakondsus.

Alguses tehakse ettepanek õigus- ja juhtimisraamistiku kohta, mis teeb lõpu laste kaitset digitaalmaailmas käsitlevate õigusaktide ja suuniste killustatusele, mis eksisteerib praegu inimõiguste, privaatsuse, seksuaalse kuritarvitamise vastase, audiovisuaal- ja e-kaubanduse teenuste valdkonnas. Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 24 eeldab, et lastepoliitika on terviklik: seetõttu on vaja juhiste **õigusraamistikku**, mis võtab kokku ja määratleb kogu valdkonna ja mitmetasandilise juhtimise, mis ühtlustab liikmesriikide lähenemisviisid ja julgustab tugevamat liikmesriikide ja ELi vahelist kooskõlastamist.

Olles teadlik liikmesriikide vahelistest kultuurilistest ja juriidilistest erinevustest, mille põhjal on problemaatiline tõmmata piir karistamist vääriva ja nn halli infosu ja käitumise vahel, teeme ettepaneku eristada **ebaseaduslik infosu**, nagu ahvatlemine (peetakse kuriteoks Euroopa Nõukogu konventsioonis laste kaitse kohta seksuaalse ärakasutamise ja kuritarvitamise eest, kuid mida kõik liikmesriigid pole veel vastu võtnud ja ratifitseerinud), lapspornograafia, privaatsuse rikkumine, *online*-hasartmängud, kaubanduslikud pettused, **käitumisest**, mis võib kaasa tuua tõsiseid tagajärgi, nagu küberkiusamine ja nn *sexting*, ja eale **sobimatust käitumisest**, nagu sobimatu reklaam, vägivald, seks ja muu hirmu ja ärevust tekitav käitumine.

Samuti käsitletakse praeguse raamistiku mõnda probleemi:

On vajalik **kindlustada programmi Turvalisem internet (Safer Internet) jätkamine**, ja igal juhul kindlustada, et vastutus laste **küberkuritegude** eest kaitsmise eest **on määratud õiguskaitseorganite poolt**, Euroopa tasandil järjest tõhusamal ja ühisemal viisil. Tuleb soodustada lastevastase *online*-kuritegevuse vastaseid meetmeid, mida on edukalt välja arendanud mõned liikmesriigid, mis rakendavad **teabevahetust koos ISPi ja ESPiga**.

Iseregulatsioon on osutunud kasulikuks, kui on näidanud piiranguid, mida tuleks parandada huvidekonflikti puhul.

On vajalik, et liikmesriigid tegeleksid laste kaitsega digitaalmaailmas, edendades ka oma koodide igal viisil valdamist, mis on asendamatu tervikliku ja aktiivse kodakondsuse jaoks, pakkudes Euroopa kodanikele võimalust mõista digitaalse tehnoloogiaga seotud igat tüüpi meedia kultuurilist ja majanduslikku dimensiooni ja aidata saavutada Lissaboni eesmärke, soodustades teadmistepõhise majanduse kerkimist ja ergutades konkurentsi.

VÄHEMUSE ARVAMUS

Vastavalt kodukorra artikli 52 lõikele 3
Fraktsiooni ALDE vähemuse arvamus
Marietje Schaake, Hannu Takkula, Morten Løkkegaard, Nadja Hirsch

Oleme seisukohal, et lapsi tuleb kaitsta ja kuritegevusega tuleb tegeleda õiguskaitse abil. Raportis keskendutakse aga eelkõige sellistele aspektidele, nagu valitsuse korraldatavad kampaaniad ja kohaldamise laiendamine internetiteenuste pakkujatele ja muudele isereguleerimismehhanismidele, millega seatakse ebaõiged prioriteedid ning kaasneb oht, et privatiseeritakse riikide vastutus ja vähendatakse samas vanemate rolli laste kasvatamisel.

Lisaks on raportis käsitletud meetmed põhjendamatult kallutatud interneti tajutud ohtude poole, piirates nii hariduse ja innovatsiooni valdkonnas pakutavaid võimalusi. Selle asemel eelistame tugevdada noorte vastupanuvõimet ja sõltumatust. Jõupingutused tuleks suunata laste ja noorte harimisse koostöös vanemate ja õpetajatega, et lapsed ja noored võtaksid vastutuse oma tegevuse eest internetis ning arendaksid oma digitaalseid oskusi.

Tunnistame, et edusammud IKT valdkonnas võivad kasvatada sotsiaalset kapitali, hõlbustades selliste põhivabaduste teostamist, nagu sõnavabadus ja juurdepääs teabele. Oleme arvamusel, et laste ja noorte osalemine tänapäeva digitaalses ühiskonnas on nende arengu oluline aspekt.

Tunnistame küll täielikult vajadust tagada tõhus õiguskaitse, eelkõige teha lõpp sellistele rasketele kuritegudele nagu lapsporno, ent pakutud meetmete piirava iseloomu tõttu ei ole meil kahjuks võimalik neid toetada.

25.7.2012

KODANIKUVABADUSTE, JUSTIITS- JA SISEASJADE KOMISJONI ARVAMUS

kultuuri- ja hariduskomisjonile

laste kaitse kohta digitaalmaailmas
(2012/2068(INI))

Raportöör: Anna Hedh

SOOVITUSED

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon palub vastutaval kultuuri- ja hariduskomisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

1. juhib tähelepanu sellele, et laste õiguste kaitse uus etapp ELi raamistikus algas Lissaboni lepingu jõustumisega koos nüüdseks õiguslikult siduva Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga, mille artiklis 24 sätestatakse laste kaitse põhiõigusena ning sätestatakse, et kõigis lastega seotud meetmetes, sõltumata sellest, kas neid rakendavad avaliku sektori ametiasutused või erainstitutsioonid, tuleb laste huve võtta arvesse esmase kaalutusena; kordab, et ELil tuleb täies ulatuses järgida nende rahvusvaheliste instrumentide norme, mille osaline EL ei ole, nagu on sätestatud Euroopa Kohtu otsuses kohtuasjas C-540/03: Euroopa Parlament vs. nõukogu;
2. nõuab tungivalt, et liikmesriigid võtaksid sujuvalt ja õigeaegselt üle direktiivi 2011/92/EL (mis käsitleb laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust) ja rakendaksid seda; kutsub liikmesriike üles ühtlustama võimalikult suurel määral oma püüdlused, mis on seotud alaealiste kaitsega digitaalmaailmas;
3. kordab oma palvet liikmesriikidele kirjutada alla ja ratifitseerida, kui seda ei ole siiani tehtud, rahvusvahelised õigusaktid laste kaitse kohta, näiteks Euroopa Nõukogu konventsioon laste kaitse kohta seksuaalse ärakasutamise ja kuritarvitamise eest, lapse õiguste konventsiooni kolmas fakultatiivne protokoll ja laste õiguste kasutamise Euroopa konventsioon, ning need õigusaktid vajaliku õiguskindluse ja –selgusega üle võtta, nagu nõuab ELi õiguskord; rõhutab, et laste õiguste teema tuleb lisada kõikidesse ELi poliitikavaldkondadesse, analüüsides meetmete mõju laste õigustele, turvalisusele ning füüsilisele ja vaimsele heaolule ning see peab hõlmama komisjoni selgelt sõnastatud ettepanekuid digitaalmaailma küsimuste kohta; rõhutab, et digitaalseid oskusi ja kirjaoskust ning interneti turvalist kasutamist tuleb jätkuvalt pidada ELi sotsiaalpoliitika prioriteediks;

4. juhib tähelepanu asjaolule, et internet pakub lastele ja noortele tohutult väärtuslikke vahendeid, mille abil neil on võimalik väljendada või maksta panna oma vaateid, saada teavet ja õpetust ning nõuda oma õigusi, samuti on see suurepärase sidevahend, mis on maailmale avatud ja isiklikku elu rikastav; rõhutab aga seejuures, et internetikeskkonna ja sotsiaalmeediaga kaasnevad võimalikud suured ohud laste eraelu puutumatusel ja väärikusele, sest lapsed on interneti kasutamisel üldiselt väga osavad, ent on samas ühed kõige haavatavamad kasutajad; tuletab meelde, et internet võib lapsi ka ohustada, sest lapsed puutuvad seal kokku lapsporno, vägivalda kujutatavate materjalide vahetamise, küberkuritegevuse, hirmutamise, kiusamise ja seksuaalsuhte eesmärgil kontakti otsimisega, neil on juurdepääs seadusega piiratud juurdepääsuga või mitte-eakohastele toodetele ja teenustele, nad puutuvad kokku nende eale sobimatu, agressiivse või eksitava reklaamiga, pettuse, identiteedivarguse, võltsimise ja sarnaste rahalist laadi ohtudega, mis võivad tekitada traumeerivaid kogemusi;
5. rõhutab, et üksnes juriidiliste, tehniliste ja hariduslike meetmete, sealhulgas ennetuse ulatuslik kombineerimine võimaldab rahuldavalt tegeleda konkreetsete ohtudega, millega lapsed internetis kokku puutuvad, ning parandada laste kaitset internetikeskkonnas; nõuab sellega seoses tungivalt, et liikmesriigid ja komisjon võtaksid asjakohaseid meetmeid, sealhulgas interneti vahendusel, näiteks teavitus- ja teadlikkuse suurendamise kampaaniad, teadus- ja haridusprogrammid, mida vajaduse korral viiakse läbi koostöös asjaomaste kodanikuühiskonna organisatsioonide, perekondade, koolide, audiovisuaalteenuste, ettevõtete ja teiste sidusrühmadega, mille eesmärk on suurendada teadlikkust ja vähendada ohtu, et lapsed langevad interneti ohvriks;
6. toetab sellega seoses liikmesriikide püüdlusi edendada laste, vanemate, kasvatajate, õpetajate ja sotsiaaltöötajate korrapäraselt õpetamist ja koolitamist, mille eesmärk on võimaldada neil digitaalmaailmast aru saada ja kindlaks teha ohud, mis võivad ohustada laste füüsilist või vaimset heaolu, vähendada digitaalmeediaga seotud ohte ning anda teavet infopunktide kohta ja selle kohta, kuidas ohvriks langenud lastega ümber käia; juhib ühtlasi tähelepanu ka sellele, et lapsed peavad mõistma, et see, kuidas nad ise digitaalset tehnoloogiat kasutavad, võib riivata teiste õigusi või kujutada endast isegi kriminaalset käitumist;
7. rõhutab kriminaalseaduse ees seisvaid probleeme, mis on seotud internetikeskkonnas tegutsemisega ning õiguskindluse ja seaduslikkuse põhimõtetega, süütuse presumptsiooniga ning kannataja ja kahtlusaluse õigustega; juhib sellega seoses tähelepanu küsimustele, mis on minevikus esile kerkinud seoses võrgukeskkonnas peibutamise ja lapspornograafia juhtumite selge määratlemisega, mida oleks sobivam määratleda mõistega „laste seksuaalset kuritarvitamist kujutav materjal”;
8. rõhutab, et erilist tähelepanu tuleb pöörata kahjulike ainete, nt alkoholi internetiturundusele, mis jõuab noorteni; juhib tähelepanu asjaolule, et internetiturunduse meetodite, näiteks sotsiaalvõrgustike kasutamise olemuse ja ulatuse tõttu on alkoholi internetiturundust üksikutes liikmesriikides väga keeruline seirata ja komisjoni meetmed annaksid selles osas lisandväärtust;
9. kutsub komisjoni seetõttu üles koguma direktiivi 2011/92/EL ülevõtmise aruandluskohustuse raames täpseid ja selgeid andmeid võrgukeskkonnas peibutamise

kuriteo kohta, lisades aruandesse sellist käitumist kriminaliseerivate riiklike õigussätete täpsed kirjeldused; kutsub liikmesriike ja komisjoni üles koguma andmeid kõnealuse kuriteo kohta, viidates sellega seoses kriminaalmenetluste arvule, süüdimõistmiste arvule ja tähtsatele riigisisestele pretsedentidele, ning vahetama süüdimõistmise ja karistamisega seotud parimaid tavasid; kutsub komisjoni samuti üles parandama oluliselt statistilise teabe koostamist ja avaldamist, et võimaldada poliitikat paremini kujundada ja läbi vaadata;

10. tunnustab sellega seoses politsei ja õigusasutuste vahelise koostöö kõrget taset nii liikmesriikides kui ka liikmesriikide ning Europoli ja Eurojusti vahel, mis puudutab digitaalmeedia abil laste vastu suunatud kuritegelikke akte, näitena võib esile tuua 2011. aasta politseioperatsiooni Icarus, mille käigus tuvastati lapsporno kogujate võrgustik; rõhutab samas, et edaspidi on võimalik saavutada selles vallas edu liikmesriikide kriminaalseaduste ja kriminaalmenetluste, sealhulgas kahtlusosaluste menetlus- ja andmekaitseõiguste ning ELi hartast tulenevate põhiõiguste austamise küsimuse edasise kooskõlastamise teel, kui arvestada praeguseid takistusi täieliku koostöö ja vastastikuse usalduse küsimustes; rõhutab samas, et ELi kriminaalmateriaalõiguse valdkonna ettepanekutega tuleb täielikult arvesse võtta subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtet ning kriminaalõiguse aluseks olevaid üldpõhimõtteid ja tõendada selgelt, et nende eesmärk on luua lisandväärtust ühise ELi lähenemisviisiga raskete piiriüleste kuritegude vastase võitluse osas, nagu on märgitud Euroopa Parlamendi 22. mai 2012. aasta resolutsioonis ELi lähenemisviisi kohta kriminaalõigusele¹;
11. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tegema kõik selleks, et tugevdada koostööd kolmandate riikidega nende territooriumil asuvate ebaseaduslikku infosisu või käitumist sisaldavate või levitavate veebilehtede viivitamatuks sulgemiseks ja küberkuritegevuse vastu võitlemiseks; toetab sellega seoses kogemuste ja parimate tavade jagamist rahvusvahelisel tasandil ning ideede ühendamist valitsuste, õiguskaitseasutuste, küberkuritegudele spetsialiseerunud politseiüksuste, vihjeliinide, lastekaitseorganisatsioonide ja internetiettevõtete vahel;
12. nõuab sellega seoses, et võetaks vastu kõik nõukogu 2009. aasta tegevuskavas loetletud meetmed, mille eesmärk on tugevdada kahtlusosaluste või süüdistatavate menetlusõigusi kriminaalmenetluses, ning ühine lähenemisviis tõendite vastuvõetavuse ja hindamise kohta, et kõrvaldada takistused, mis segavad teise liikmesriigi kogutud tõendite vaba ringlust;
13. toetab vihjeliinide sisseseadmist ja tõhustamist kuritegudest ja ebaseaduslikust infosisust teatamiseks, seejuures tuleb muu hulgas arvesse võtta kadunud laste otsimise Euroopa abitelefoni, riiklike kiirhoiatussüsteemide ja laste kadumisest teatamise Euroopa automaatse süsteemi raames omandatud kogemusi; rõhutab aga seejuures, et igasugune teatamise põhjal vahetu reageerimine kuriteole peab olema tasakaalus ühelt poolt potentsiaalse ohvri õiguste ja liikmesriigi kohustusega reageerida kuriteole, mis on sätestatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni artiklites 2 ja 8, nagu on rõhutatud ka Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktikas, ja teiselt poolt kahtlusosaluse õigustega; kutsub sellega seoses liikmesriike ja komisjoni üles korraldama parimate tavade vahetust digitaalmaalmas laste vastu suunatud kuritegude uurimise ja

¹ Vastuvõetud tekstid, P7_TA-PROV(2012)0208.

süüdimõistmise valdkonnas; tuletab meelde, et isikuandmete üldmäärust käsitleva komisjoni ettepaneku (COM(2012)0011) artikkel 8 sisaldab konkreetseid laste isikuandmete töötlemise kaitsemeetmeid, näiteks lapsevanema kohustuslikku nõusolekut alla 13-aastaste laste andmete töötlemiseks;

14. rõhutab eelkõige era- ja ettevõtlussektori rolli muude sidusrühmade rolli kõrval seoses vastutuse võtmisega sellistes küsimustes, nagu agressiivne ja eksitav alaealistele suunatud tele- ja internetireklaam, lastele turvaliste veebilehtede märgis ja nn laste netiketi propageerimine; rõhutab, et mistahes nimetatud meetmetega tuleb täielikult järgida õigusriigi ja õiguskindluse põhimõtet, võttes arvesse lõppkasutajate õigusi, ning tuleb järgida kehtivaid õigus- ja kohtumenetlusi, samuti Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni, Euroopa Liidu põhiõiguste hartat ning Euroopa Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktikat; kutsub ettevõtlussektorit üles järgima ja täielikult rakendama olemasolevaid tegevusjuhendeid ja sarnaseid algatusi, näiteks ELi võetud kohustusi ja tarbekaupade foorumi Barcelona deklaratsiooni;
15. kordab, kui oluline on kaitsta lastega seotud andmeid, eriti mis puudutab sotsiaalvõrgustiku vahendite ja jututubade kiiret kasvu, võttes arvesse isiklike andmete üha suurenevat levikut ja kättesaadavust digitaalmeedia kaudu; väljendab heameelt esitatud uue andmekaitse määruse (COM(2012)0011) ning selle erisätete üle, mis käsitlevad laste nõusolekut ja õigust olla unustatud, ning tuletab meelde, et internetis säilitatavat lapsi puudutavat teavet ja andmeid võidakse kuritarvitada, kahjustades nende väärikust ja sotsiaalset kaasatust; rõhutab, et neid sätteid tuleb selgitada ja arendada viisil, mis tagaks nende selguse ja täieliku funktsionaalsuse juhul, kui uus õigusakt vastu võetakse, ning tagada, et need sätted ei õõnestaks internetivabadust;
16. on sellega seoses veendunud, et veebilehtede omanikud ja haldajad peaksid selgelt ja nähtavalt välja tooma, milline on nende andmekaitsepoliitika, ning nägema ette süsteemi, mille puhul alla 13-aastaste laste isikuandmete töötlemisel on kohustuslik vanemate nõusoleku saamine; nõuab ühtlasi täiendavate pingutuste tegemist vaikimisi eraelu puutumatus kindlustamiseks niipalju kui võimalik, et vältida laste sekundaarset ohvrustamist;
17. tunneb heameelt komisjoni kavatsuse üle luua küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskus, et võidelda kuritegevusega internetis, ning on veendunud, et laste kaitse peab olema nimetatud keskuse tegevuse ja ülesannete prioriteet.

PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS

Vastuvõtmise kuupäev	10.7.2012						
Lõpphääletuse tulemus	<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 100px;">+:</td> <td style="text-align: right;">56</td> </tr> <tr> <td>–:</td> <td style="text-align: right;">0</td> </tr> <tr> <td>0:</td> <td style="text-align: right;">2</td> </tr> </table>	+:	56	–:	0	0:	2
+:	56						
–:	0						
0:	2						
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Jan Philipp Albrecht, Roberta Angelilli, Edit Bauer, Mario Borghezio, Rita Borsellino, Emine Bozkurt, Arkadiusz Tomasz Bratkowski, Simon Busuttil, Philip Claeys, Carlos Coelho, Ioan Enciu, Frank Engel, Cornelia Ernst, Monika Flašíková Beňová, Hélène Flautre, Kinga Gál, Kinga Göncz, Nathalie Griesbeck, Sylvie Guillaume, Anna Hedh, Salvatore Iacolino, Sophia in 't Veld, Lívia Járóka, Timothy Kirkhope, Juan Fernando López Aguilar, Baroness Sarah Ludford, Monica Luisa Macovei, Svetoslav Hristov Malinov, Véronique Mathieu, Anthea McIntyre, Anthea McIntyre, Louis Michel, Claude Moraes, Georgios Papanikolaou, Carmen Romero López, Rui Tavares, Nils Torvalds, Kyriacos Triantaphyllides, Wim van de Camp, Axel Voss, Josef Weidenholzer, Cecilia Wikström, Tatjana Ždanoka, Auke Zijlstra						
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	Elena Oana Antonescu, Anna Maria Corazza Bildt, Leonidas Donskis, Dimitrios Droutsas, Mariya Gabriel, Monika Hohlmeier, Ádám Kósa, Marek Henryk Migalski, Raül Romeva i Rueda, Kārlis Šadurskis, Michèle Striffler						
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed (kodukorra art 187 lg 2)	Zita Gurmai, Nadja Hirsch, Elisabeth Jeggle, Petra Kammerevert						

PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS

Vastuvõtmise kuupäev	9.10.2012
Lõpphääletuse tulemus	+: 20 -: 3 0: 5
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Zoltán Bagó, Malika Benarab-Attou, Lothar Bisky, Piotr Borys, Jean-Marie Cavada, Silvia Costa, Santiago Fisas Aixela, Lorenzo Fontana, Mary Honeyball, Cătălin Sorin Ivan, Petra Kammerevert, Morten Løkkegaard, Emilio Menéndez del Valle, Marek Henryk Migalski, Doris Pack, Chrysoula Paliadeli, Marie-Thérèse Sanchez-Schmid, Marietje Schaake, Marco Scurria, Hannu Takkula, Helga Trüpel, Sabine Verheyen
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	Nadja Hirsch, Seán Kelly, Iosif Matula, Mitro Repo
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed (kodukorra art 187 lg 2)	Emer Costello, Jacky Hénin